

1946. november 1. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás tárgya: A görög szabadság hős védői.*(Olvasmánytárgyalás.)*

Miltiadesz. Vagy 500 évvel Kr. sz. előtt Dareiosz uralkodott Perzsiában. Birodalma nyugaton az Egei-tengerig terjedt. E tenger partvidékein békés életet élő görögök ipar és művészet űzésével tűntek ki. Mivel Dareiosz velük is csak úgy bánt, mint egy „uzsorás” és ők is szerették a függetlenséget, ennek kivívásához segítséget kértek a perzsák ellen Athéntől. A segítség megérkezett, Szardesz alá vonult, a perzsa helytartót elűzte, a várost felgyújtotta.

A haragra gerjedt Dareiosz hajóhadat és sereget küldött Athén ellen. Mikor ide az a hír érkezett, hogy az ellenség, több szigetet elfoglalva és elpusztítva, Euboeánál görög földre lépett, Miltiadesz által fellelkesítve elhatározták az athéneiek, hogy életüket és vagyonukat kockára teszik szabadságukért. Spántától is kértek segítséget s bár ez késett, kiszálltak Marathon síkjára. Itt Miltiadesz vezetése alatt a tízszerre nagyobb ellenségen fényes diadalt arattak, a villágtörténelem legnagyobb csatái egyikében megmutatván azt, hogy mennyivel többet ér a szabadság és hazaszeretet által lelkesített ügyes és fegyelmezett kisebb had a nyers erő tengernyi tömegénél. Miltiadesz híréből visszhangzott a görög föld. De midőn röviddel ezután a Parosz-sziget elleni büntető vállalatát nem sikerült, a hálátlan polgárok mint csalót perbe fogták s a marathoni hős börtönben halt meg. (Maratoni futás.)

Temisztoklesz. Miltiadesz bukása után Temisztoklesz vezette Athén ügyeit. Elénk lelke már gyermekkorában el volt telve merész tervekkel. Egykorú társai játékaikt és szórakozásait kerülte, annál inkább perbeszédet készített, melyekben — költőtt esetekre — más fiúkat vádolt, vagy védelmezett. Tanítója mondta is neki egyszer: fiú, belőled valami nagy válik; valami igen jó, vagy igen rossz. A tudományokat és művészeteket csak gyönyörűsége vagy finomabb műveltségre szolgálóknak tekintette, kevésbé kedvelte; a zenében teljesen járatlan volt. Egész törekvése a hadászatra és kormányzásra irányult; csak azzal foglalkozott buzgón és kitartással, ami ezekre vonatkozott. Hírnévre, dicsőségre vágyott; Miltiadesz babérait nem engedték nyugodni. Es mivel a becsületes és igazságos Ariszteidesz útjában állott, cserépszavazással száműzetésbe küldte.

Ezután már Temisztoklesz volt Athén vezető embere s rábírtá polgártársait hajóhad építésére. Erre az Aegina elleni háborút használta fel ürügyül, de ez a hajóhad mentette meg a görög nép szabadságát és függetlenségét, mert Temisztoklesz előrelátóbb volt, mint polgártársai. Tudta, hogy a perzsák nem nyugosznak bele a marathoni vereségbe. Tíz év múlva megjelent Xerxes király óriási serege, melyet birodalma összes alattvalóiból állított össze, s amely a Dardanellákon át vert

hídon 7 nap és 7 éjjel kelt át. A félmilliónyi tömeg közeledése nagy aggodalomba ejtette a görögöket. Csak az athéniak és spártaiak nem estek kétségbe s elhatározták, hogy szembe szállnak az óriási ellenséges sereggel. Hétézer görög, köztük 300 spártai, Leonidász király vezetése alatt a thermopilei szorosnál állott fel, hogy a perzsa sereg előnyomulását megakadályozza.

Xerxes azt hitte, hogy a görög nép kardesapás nélkül lábai elé terül. A szoroshoz közeledvén, s a kisded görög hadat látva, hírnökök által felszólította Leonidászt, tegye le a fegyvert. „Jőjj, vidd el magad“, volt Leonidász lakonikus válasza. Arra a rémítgetésre, hogy a perzsa harcosok tömege akkora, hogy lándzsáinak a hegyei elnyelik a Nap világát: annál jobb, legalább árnyékban harcolunk — volt a felelet. A perzsák tehát a szorosba rohamoztak, az erős fallként álló görögök ellen. A támadók vagy elesetek, vagy társaik holttestén át visszavonulni kényszerültek. Ez így tartott két napig. Ekkor egy gyalázatos görög áruló (Efiáltész) útmutatásával a perzsák átkelve a hegyi úton, a görögök hátába kerültek. Leonidász kisded spártai csapata bekerítve harcolt, s egy szálig meghalt a hazáért.

Szalamiszi ütközet. A perzsa hordák Thermopile felől ezután előrenyomultak, felgyújtott falvak, városok lángoszlopai mutatták útjuk irányát, a szerencsétlen lakosok pedig Athén felé menekültek. Temisztoklesz tanácsára az athéneiek elhagyták a várost; öregeket, asszonyokat, gyermekeket a szigetekre szállították, a férfiakat a hajókra rendelték. Az elhagyott várost a bosszús Xerxes elhamvasztotta.

Temisztoklesz közben a görög hajóhaddal (380 hajóval) a szalamiszi vizeken várta a döntő összemerközést. Mikor a 1227 perzsa hajó elborította a tengert, a görögöket elhagyta a bátoróságuk; senki sem akart maradni a szövetkezettek közül. E végső és kétségbeejtő helyzetben a hazáért aggódó Temisztoklesz hűséges szolgáját Xerxeshez küldé üzenettel: Nagy király, én híved vagyok és szolgálatodba akarok lépni. A görögök el akarnak menekülni ezen vizekről. Kerítsd be őket, akkor az egész görög hajóhad hatalmádban van. Xerxes akként cselekedett s a bekerített görögöknek most már maradniok és harcolniok kellett. Ezt becsülettel végezték is úgy, hogy Temisztoklesz cselével a görög haza megmentője lett és a barbárok felett fényes diadalt aratott. Xerxes oly sietséggel távozott a csataterrről, hogy királyi sátorát, hadikincstárát is prédául hagyta a győzőknek és nehogy visszatérő útját elvágják és őt is elfogják, nyomorult halászbárkában kelt át a Dardanellákon, ahol csak nemrégiben saját hídján oly gögösen és nagy reményekkel eltelve kelt át.

Temisztoklesz volt most egy ideig a legünnepelebb görög férfiú. A hadi dicsőségre oly féltékeny spártaiak is, mint a görög haza megmentőjét ünnepelték, olajoskorúval tüntették ki, megajándékozták díszes kocsival s mikor az olimpiai játékon megjelent, az egész közönség felemelkedett a helyéről. Saj-

nos, ez az ünnepség nem tartott soká és Temisztoklesz is csakhamar Miltiadesz sorsára jutott. Menekülnie a görög földön bolyongnia kellett. Végre Artaxerxes perzsa király fogadta nagy tisztességgel, három város jövedelmével is megajándékozta. Mikor aztán azt követelte tőle, hogy perzsa sereget vezessen hazája ellen, öngyilkos lett.

1946. november 1. hete.

Általános iskola V. osztály.

A tanítás anyaga: A huszárok Franciaországban. Jancsi elbeszéli élete történetét. A hangok szemléltető összefoglalása.

Nevelési cél: A magyar ember fájdalmát elrejti. A reménytelenségben sem szabad elhagynunk egymást. A hűség, az adott szó szentsége mindenkit kötelez.

Kapcsolat: A magyar ember természete.

Szemléltetés: A Kukorica Jancsitól bejárt országok a valóságban. (Olvasókönyv.)

Írásbeli: Az olvasott anyagból húzzanak alá 10 rövid magán- és 10 hosszú magánhangzót, 10 rövid mássalhangzót, 10 kétjegyű hosszú mássalhangzós szót elválasztva.

V á z l a t.

I. Előkészítés. a) Kapcsoló ismétlés. Mit tudunk eddig Jancsi vándorlásáról? Milyen országokat járt be? Mi történt vele Tatárországban? Taljánországban? Indiában és Franciaországban? Hogyan mentette meg Jancsi a francia király leányát? Mit ígért neki a király, ha megmenti leányát?

b) Célkitűzés: Mit felelhetett neki Jancsi? Olvassuk el.

II. Tárgyalás. a) A költemény bemutatása.

b) Kukorica Jancsi származása és nevelkedése.

c) Szerető mostoháját elveszti.

d) Jancsi és Iluska szomorú sorsa. Elválás.

e) Jancsi udvariasan elhárítja magától a királyleány kezét.

f) *Elmélyítés.* Mit csinálhatott a királyleány? Sajnálta-e megmentőjét? Milyen volt Jancsi? Mi tartotta vissza Jancsit mégis attól, hogy elfogadja a királyleány kezét? (A hűség Iluskája iránt.) Ezt különösen kiemelem, mert ma annyira fontos az, hogy hűségesen kitartsunk azok mellett, akiket szeretünk.

III. Összefoglalás. Mit tudunk meg Jancsi életéből? Miért nevezték Kukorica Jancsinak? Hogyan nevelkedett? Kinek köszönhetette felnevelését? Miért szerette mostoháját? Mit tett értük — Jancsiért és Iluskáért — nevelőanyja? Mi történt vele? Mi lett a következménye nevelőanyja halálának Jancsira és Iluskára?

Célkitűzés: Meglátjuk, megtalálta-e Jancsi Iluskáját?

Alaki tárgyalás. A hangok szemléltető összefoglalása.

A Nyelvtan könyvben lévő szemléltető összefoglalás szerint.

Házi feladat. (Lásd: fent.)